NCERT Solutions For Class 8 Sanskrit Part - I Chapter 13

प्रश्नः 1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् एकपदेन उत्तराणि लिखत–(निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक पद में लिखिए–)

(क) पृथिव्याः मानदण्डः कः?

(ख) हिमालयः भारतस्य कस्यां दिशि वर्तते?

(ग) इन्दोः किरणेषु कः निमज्जति?

(घ) कुमारसम्भवमहाकाव्यस्य रचयिता कः?

(ङ) हिमालयः गुहासु कं रक्षति?

उत्तरम्– (क) हिमालयः (ख) उत्तरस्याम् (ग) अङ्कः (घ) कालिदासः (ङ) अन्धकारम्।

प्रश्नः 2. अधोरेखाङ्कितेभ्यः पदेभ्यः प्रश्ननिर्माणं कुरुत–(नीचे रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्नों का निर्माण कीजिए–)

(क) हिमालयः उत्तरस्यां दिशि वर्तते।

(ख) पृथिव्याः मानदण्डः हिमालयः अस्ति।

(ग) कुमारसम्भवमहाकाव्यं कालिदासेन विरचितम्।

(घ) अस्मिन् पाठे कविः हिमालयस्य वर्णनं करोति।

उत्तरम्– (क) हिमालयः **कस्याम्** दिशि वर्तते?

(ख) पृथिव्याः मानदण्डः **कः** अस्ति?

(ग) कुमारसम्भवमहाकाव्यं **केन** विरचितम्?

(घ) अस्मिन् पाठे कविः **कस्य** वर्णनं करोति?

प्रश्नः 3. अधोलिखितेषु पदेषु सन्धिविच्छेदं कुरुत–(निम्नलिखित पदों में संधि-विच्छेद कीजिए–)

अस्त्युत्तरस्याम् = ... + ...

नगाधिराजः = ... + ...

पूर्वापरौ = ... + ...

किरणेष्विव = ... + ...

यस्यातपवन्ति = ... + ...

उत्तरम्– अस्ति + उत्तरस्याम्। नग + अधिराजः। पूर्व + अपरौ। किरणेषु + इव। यस्य + आतपवन्ति।

प्रश्नः 4. मञ्जूषातः शब्दान् चित्वा निर्दिष्टस्तम्भेषु लिखत–(मञ्जूषा से शब्द चुनकर दिए गए स्तंभ के नीचे लिखिए–)

नगाधिराजः	दिशि	इन्दोः	सिद्धाः	करिभिः
किरणैः	द्रुमाणाम्	स्रुतक्षीरतया	क्षुद्रे	छायायाम्
गुहासु	महाकाव्ये	शृङ्गाणि	विघट्टितानाम्	मानदण्डः
प्रभवस्य	यः	घनानाम्	वृष्टिभिः	कालिदासेन

	प्रथमा विभक्तिः	तृतीया विभक्तिः	षष्ठी विभक्तिः	सप्तमी विभक्तिः
यथा–	यः	करिभिः	इन्दोः	गुहासु
	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....
	.....	.....	.....	.....

उत्तरम्– प्रथमा विभक्तिः	तृतीया विभक्तिः	षष्ठी विभक्तिः	सप्तमी विभक्तिः
नगाधिराजः	किरणैः	प्रभवस्य	दिशि
शृङ्गाणि	स्रुतक्षीरतया	द्रुमाणाम्	महाकाव्ये
सिद्धाः	वृष्टिभिः	घनानाम्	क्षुद्रे
मानदण्डः	कालिदासेन	विद्यट्टितानाम्	छायायाम्

प्रश्नः 5. अधोलिखितानि पदानि आधृत्य वाक्यानि रचयत–(निम्नलिखित पदों के आधार पर वाक्यों की रचना कीजिए–)

पृथिव्याः – .....

हिमालये – .....

गुहासु – .....

इन्दोः – .....

छायायाम् – .....

उत्तरम्–

शब्दाः	**वाक्यानि**
पृथिव्याः	हिमालयः **पृथिव्याः** मानदण्डः इव अस्ति।
हिमालये	**हिमालये** ऋषयः अतपन्।
गुहासु	पुरा हिमालयस्य **गुहासु** ऋषयः अवसन्।
इन्दोः	**इन्दोः** किरणेषु शीतलता भवति।
छायायाम्	पथिकः वृक्षस्य **छायायाम्** विश्राम्यति।

अतिरिक्त-अभ्यासः

***(1)* शब्दार्थान् मेलयत–**(शब्दार्थों का परस्पर मेल कीजिए–)

नगाधिराजः	शिखराणि
तोयनिधी	मेघानाम्
इन्दोः	समुद्रौ
घनानाम्	अपहर्तुम्/दूरीकुर्तुम्
करिभिः	पर्वतराजः
सानूनि	चन्द्रस्य
विनेतुम्	गजैः

उत्तरम्–

नगाधिराजः	=	पर्वतराजः
तोयनिधी	=	समुद्रौ
इन्दोः	=	चन्द्रस्य
घनानाम्	=	मेघानाम्
करिभिः	=	गजैः
सानूनि	=	शिखराणि
विनेतुम्	=	अपहर्तुम्/दूरीकर्तुम्

********** END **********